

2. עץ שתול על פלגי מים או עץ כרות?

אחד ממקורות הסבל הבסיסיים של האדם המודרני הוא חוסר ההשתייכות החברתית... הם אינם מרגישים שכאן הוא ביתם, שיש מקום שבו הם שתולים... אנשים רבים הם מעין נוודים, שבמקרה הזדמנו למקום מסוים, אך אין דבר מהותי אשר קושר אותם אליו. הם אינם חשים יחס מיוחד כלפי מקומם, ולכן הם נעקרים בקלות משם... מבחינה מסוימת דמותו של האדם המודרני מזכירה צמחי נוי פלסטיים, המסוגלים לפרוח מבלי להזדקק לאדמה, מפני שהם אינם חיים כלל. מציאות זו נובעת מן השאיפה לאידיאל החופש של הפרט. הרוצה לנתק את עצמו מכל חברה שהיא: האדם הפרטי מנסה להפוך את עצמו לתמצית וליסוד של המציאות כולה. העמידה על הזכות להיות אינדיבידואליסט בלתי תלוי, מאפשרת להסתדר בכל מקום באותה המידה, מפני שממילא אין הוא שייך באמת לאף אחד מהם. היחס במקרא לאדם כזה הוא ברור. אם מחד ניתן למצוא ביטויים כמו "צדיק כתמר יפרח, כארז בלבנון ישגה" או "והיה כעץ שתול על פלגי מים", הרי שהאדם התלוש מתואר "כגלגל, כקש לפני רוח", שפירושו: כמו שיח יבש שגנעק, והרוח מגלגלת אותו ממקום למקום. אדם שחייו אינם בנויים על יסוד קבוע, ממילא מרגיש שכל סוג של התקשרות ומחויבות הן לגביו כבלים, מאסר ומחנק. האדם בעצם בחר לחיות כעץ כרות

הרב עדין אבן ישראל (שטיינזלץ), 'האדם עץ השדה', בתוך: חיי שנה, עמ' 129-135 הוצאת ידיעות ספרים
זכויות יוצרים שמורות לידיעות ספרים ©

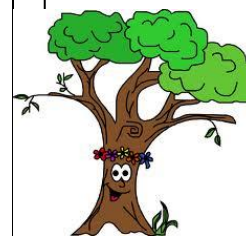
- מה הקושי העיקרי של האדם המודרני לפי שטיינזלץ? מדוע?
- מה דעתכם על כך?
- מדוע הוא קורא לו עץ כרות?

1. חכמה מול מעשים

רבי אלעזר בן עזריה היה אומר:
כל שחכמתו מרובה ממעשיו, למה הוא דומה? - לאילן שענפיו מרובין ושורשיו מועטין, והרוח באה ועוקרתו והופכתו על פניו; אבל כל שמעשיו מרובין מחכמתו, למה הוא דומה? - לאילן שענפיו מועטין ושורשיו מרובין, שאפילו כל הרוחות שבעולם באות ונושבות בו אין מזיזות אותו ממקומו, שנאמר: 'וְהָיָה כְּעֵץ שֶׁתוֹלַעַל-פְּלָגֵי-מַיִם.'

משנה מסכת אבות, פרק ג משנה יז

- מהם השורשים הייחודיים לנו?
- מהו נוף ילדותנו, סביבתנו הטבועה בנו?
- מהי זהותנו אותה רוחות הזמן, המקום והשינויים לא יזיזו?

3. היחס בין השורשים לענפים והקשר לבחירות.....

כאשר אדם מגיע לאיזו מדרגה, צריך הוא לדאוג שיהיה לה ביטוי מקביל גם בשורשים - בפעלו בעולם המעשה. אם לא יעשה כן - יאבד את יציבותו ואת שיווי משקלו, ועלול הוא להיעקר משורשו. כל חלקיו של העץ - על ענפיו הארוכים, עליו הירוקים ופירותיו המתוקים - כולם גדלים רק מכוח השורשים. השורשים אינם גלויים לעין, אינם מרהיבים ואינם טעימים, אך הם קבועים בקרקע, ומחברים את העץ כולו אליה. שורשים של עץ הם אחד הדברים החזקים ביותר שישנם, והם יכולים לבקוע כל סלע; את הכוח הזה אין לענפים, עם כל פארם. אדם צריך ללמוד מן העצים ולשמור תמיד על פרופורציה נכונה בין חכמתו, חלומותיו ושאיפותיו, לבין חיי המעשה שלו, פעולתו בתוך העולם ואחיותו בו. עיקרון זה נכון גם בנוגע לחיי העם בכללו. הענפים הם מנהיגי העם, העומדים בראשו, והם צריכים לדעת שבלי שורשים, ללא דאגה לקצוות של העם, לילדים ולמסכנים, וללא אחיזה בחיי המעשה, אין קיום לצמרת העץ. כנגד כל ענף שיוצא כלפי מעלה - צריך הן העם בכללו והן האדם הפרטי להוציא שורש למטה.

הרב עדין אבן ישראל (שטיינזלץ), 'האדם עץ השדה', בתוך: חיי שנה, עמ' 129-135
זכויות יוצרים שמורות לידיעות ספרים ©

- מהם השורשים ומהם הענפים אצל האדם הפרטי לפי שטיינזלץ? מה דומה ומה שונה בין שטיינזלץ למשנה (מקור 1)?
- מהו החיבור שיוצר שטיינזלץ בין השאיפות לבין עולם המעשה אצל האדם הפרטי?
- האם יש לכם דוגמה מחייכם לחשיבות בחיבור הזה?
- מה הוא מצפה מהמנהיגים ומהעם? כיצד הוא רואה אותם? מדוע?

4. לעבדה ולשמרה

וַיִּקַּח ה' אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם וַיְנַחֵהוּ בְּגֶן-עֵדֶן לְעַבְדָּהּ וּלְשִׁמְרָהּ .
בראשית, פרק ב, פסוק טו

- מה תפקידו של האדם בעולם על פי פרק ב בספר בראשית?
- האם האדם ממלא תפקיד זה, לדעתכם?

6. על התחדשות הטבע והאדם

עכשיו הכול כמו אבוד, ורוח בעצים חזק
עכשיו עמוק בתוך היער גזע מן העץ ניתק

גזע מוטל באדמה – הרוח החזק תלש
גזע נשבר מתוך העץ – עכשיו יבש

אפילו כשהכול נראה אבוד, ורוח בעצים חזק
עמוק בתוך היער – שתיל פתאום בתק

הפרי נפל שם לא רחוק – הצמיח שורש של ממש
ושורשים הצמיחו שתיל – אשר ירוק לבש

מוציא ישן מפני חדש* – הוא שיוציא ענף חדש
מוציא ישן מפני חדש – הוא שיוציא ענף חדש

אפילו כשהכול נראה אבוד, ורוח בעצים חזק
עמוק בתוך היער – שתיל פתאום בתק

ערן צור, עץ

©זכויות יוצרים שמורות למחבר ולאקו"ם

- מה מספר לנו ערן צור על התחדשות הטבע והאדם?
- אילו תנאים נחוצים להתחדשות כזו?
- מתי בחייכם עליכם "להוציא ישן מפני חדש"?
- האם אתם מכירים עוד שירים שעוסקים בהתחדשות? כיצד הם רואים אותה?
- למעוניינים: התבוננו על המקור ממנו שואב ערן צור את השראתו? וענו שוב על השאלות הקודמות.

* אם-בְּחֻקֵי תִלְכוּ וְאֶת-מִצְוֹת תִּשְׁמְרוּ וְעִשִׂיתֶם אֹתָם. ד וַנִּתֵּי גִשְׁמֵיכֶם בְּעֵתָם וַנִּתֵּנָה הָאָרֶץ יְבוּלָה וְעֵץ הַשֵּׁדָה יִתֵּן פְּרִי. ה וְהִשִּׁיג לָכֶם דִּישׁ אֶת-בְּצִיר וּבְצִיר יִשָּׂיג אֶת-זֶרַע וְאָכַלְתֶּם לַחֲמֶכְם לְשִׁבְעָה וְיִשְׂבַּתֶּם לְבָטַח בְּאֶרְצְכֶם. ו וַנִּתֵּי שְׁלֹם בְּאֶרֶץ וְיִשְׂכַבְתֶּם וְאִין מִחְרִיד וְהִשְׁבַּתִי חַיָּה רָעָה מִן-הָאָרֶץ וְחָרַב לֹא-תֵעָבֵר בְּאֶרְצְכֶם. ... ט וּפְנִיתִי אֲלֵיכֶם וְהִפְרִיתִי אֶתְכֶם וְהִרְבִּיתִי אֶתְכֶם וְהִקִּימְתִי אֶת-בְּרִיתִי אִתְּכֶם. י וְאָכַלְתֶּם יִשָּׁן וְיִשָּׁן וְיִשָּׁן מִפְּנֵי חֹדֶשׁ תּוֹצִיאוּ. יא וַנִּתֵּי מִשְׁכְּנֵי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא-תִגְעַל נַפְשֵׁי אֶתְכֶם. יב וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם וְהִיִּיתִי לָכֶם לְאֱלֹקִים וְאַתֶּם תִּהְיוּ-לִי לְעַם

ויקרא, פרק כו, פסוקים ג-ו, ט-יב

5. מדוע העולם אינו מושלם?

מעשה ששאל טורנוסורפוס הרשע את רבי עקיבא: איזו מעשים נאים, של הקדוש ברוך הוא או של בשר ודם? אמר לו: של בשר ודם נאים.

אמר לו טורנוסורפוס: הרי השמים והארץ יכול אדם לעשות כיוצא בהם?!

אמר לו רבי עקיבא: לא תאמר לי בדבר שהוא למעלה מן הבריות שאין שולטין עליו, אלא אמור דברים שהם מצויין בבני אדם.

אמר לו: למה אתם מולין [מלים את הבנים בברית מילה]?

אמר לו: אני הייתי יודע שעל דבר זה אתה שואלני, ולכך הקדמתי ואמרתי לך, שמעשה בני אדם נאים משל הקדוש ברוך הוא.

הביא לו רבי עקיבא שיבולים וגלסקאות [=מיני מאפה, לחמניות].

אמר לו [רבי עקיבא לטורנוסורפוס]: אלו מעשה הקדוש ברוך הוא, ואלו מעשה ידי אדם. אמר לו: אין אלו נאים יותר מן השיבולים?!

אמר לו טורנוסורפוס: אם הוא [אלוקים] חפץ במילה [רוצה שהאדם יהיה נימול], למה אינו יוצא הולד [התינוק] מהול ממעי אמו?

אמר לו רבי עקיבא: ולמה שוררו [חבל הטבור] יוצא עמו והוא תלוי בבטנו ואמו חותכו ומה שאתה אומר למה אינו יוצא מהול, לפי שלא נתן הקדוש ברוך הוא את המצוות לישראל, אלא לצרף אותם בהם [כדי שבאמצעותן האדם ישתפר ויהיה לאדם טוב יותר]

מדרש תנחומא, פרשת תזריע, סימן ה

- מה תפקידו של האדם בעולם, לפי המדרש?
- מדוע העולם אינו מושלם, לדעת המדרש?
- כיצד על האדם לנהוג כדי לשמר את העולם?
- אילו תפקידים אתם הייתם מוכנים לקחת על עצמכם כדי לתקן את העולם?
- האם תפקידו של האדם הוא רק לתקן את העולם מבחינה פיזית?

סיפורים

7. תפקידנו בעולם

שמורה בזיכרוני, תמונתם של מקובלי ירושלים הזקנים, הקונים בעצמם פירות בשוק מחנה יהודה בשעות הערב המאוחרות, כשנותרת רק סחורה זולה, והיו מלקטים פרי אחד מכל סוג ומכל ערמה. שאלתי אחד מהם - מדוע לא יקנה הרב פירות נאים ומשובחים? סיפר לי הרב, שרצונו לתקן ולהעלות את כל הנשמות המוגלגלות בפירות... נהגו המקובלים בירושלים לסדר על השולחן לאחר שבעת המינים עוד כ-30 מיני פרות ופיצוחים על-פי הסדר הבא: עשרה מינים שבהם קליפה קשה עוטפת את הפרי כמו אגוזים, שקדים וכדומה. מינים אלו מייצגים את עשר הספירות של עולם העשייה. כלומר - מציאות העטופה בקליפה קשה. כדי להגיע אל הפרי - התכלית, אנו נדרשים להסיר את קליפת החומר הקשה. לפעמים נדרש מאתנו מאמץ, ורק בכוח ועבודה ניתן לקלף את קליפות החומר ויצר הרע, ולהגיע אל הרוח, הנשמה ואל התוך - התוכן. זה תפקידנו בעולם העשייה - לתקן ולהתקין את הכל לקראת תכליתנו. לאחר מלאכה זו, ממשיכים המקובלים לעשרת מיני פרות, שבהם הגרעין הקשה נמצא בפנים והמעטפה היא הפרי כמו תמר, שזיף וכדומה. אלו כנגד עולם היצירה. במצב זה קל לנו להגיע אל הפרי כי הוא נגיש יותר, אבל עדיין נדרשת מאתנו עבודת הברור, המיון וההפרדה. כאן החומר הקשה, הרוע והייסורים נמצאים במעבה הפרי. אי אפשר לאכול את כל הפרי, ואנו נדרשים להפריד ולהפוך את היצר ליצירה, נשתמש בחומר ובשלייה כמנוף לחיוב, לרוח ולטוב ...

הרב שלמה בן אליהו, מהותו של סדר ט"ו בשבט - סיכום תלמידים מתוך אתר ישיבת בית אל

מה הם הקליפות והכיסויים שיש בעולם, ומהו הפרי שבו?

מהו תפקידנו בעולם לפי מקור זה?

האם יש לכם דוגמאות מעולמכם לקליפות וכיסויים שאתם יכולים לפעול להשיל?

ומהו הקליפות שלי? והפרי שלי? מתי אני עושה שימוש בקליפות שלי, ומתי אני משיל אותן? מדוע?

האם הייתי רוצה להשיל את הקליפות שלי? כיצד ניתן לעשות זאת?

מה דומה ומה שונה בין מקור זה למקור 4 - 5? עם איזה תפיסה אתם יותר מזדהים? מדוע?

